

Nr 48

Utlåtande i anledning av väckta motioner om vissa sänkningar av statsbidraget till den allmänna sjukförsäkringen.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskottet hänvisade motioner, nr 557 i första kammaren av herr *Johansson, Ivar*, och herr *Andersson, Torsten*, samt nr 666 i andra kammaren av herr *Hedlund m. fl.*

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att riksdagen vid behandling av propositionen nr 162 måtte besluta med verkan från den 1 juli 1960 att statsbidragen till sjukförsäkringen må reduceras,

1. genom sänkning av det s. k. medlemsbidraget enligt besparingsutredningens förslag,

2. genom sänkning av de statsbidrag, som nu utgår med 50 procent, till 25 procent enligt i övrigt gällande bestämmelser».

1958 års besparingsutredning har i sitt år 1959 avgivna betänkande »Besparingar inom statsverksamheten» (SOU 1959:28) föreslagit, att medlemsbidraget bör slopas utom såvitt angår de fyra nordligaste länen, där det bör bibehållas till den del det överstiger 4 kr. 50 öre per medlem och år.

De statsbidrag, som enligt gällande regler utgår med 50 procent, är följande delar av det statliga sjukhjälsbidraget, nämligen bidrag till sjukkassas utgifter för ersättning i anledning av läkarvård¹ och sjukresor samt för grundsjukpenning och motsvarande del av hempning.

I fråga om motiveringen har motionärerna hänvisat till motionen II:658. Utskottet får, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till innehållet i nämnda motion.

Något om gällande bestämmelser m. m.

Sjukvårdsförsäkringen

Sjukvårdsförsäkringen finansieras genom arbetsgivarbidrag, statsbidrag i form av sjukhjälsbidrag samt avgifter från de försäkrade. Arbetsgivarbidraget utgår för år med 0,25 procent av den lön arbetsgivaren under året utgivit till sådana hos honom anställda, som är obligatoriskt försäkrade enligt lagen om yrkesskadeförsäkring, därvid dock hänsyn icke skall tagas till arbetstagares lön, i den mån lönen överstiger 15 000 kr. Sjukhjälsbidrag

¹ I läkarvård inbegripes här även tandläkarvård.

utgår med 50 procent till sjukförsäkringskassornas utgifter för ersättning i anledning av läkarvård och sjukresor. Storleken av sjukhjälpbidragen, sådana de beräknats för innevarande budgetår, framgår av följande uppställning.

Läkarvård	69,7 milj. kr.
Resor till och från läkare	7,8 milj. kr.
Resor till och från sjukhus och förlossningsanstalt	7,1 milj. kr.
	Summa 84,6 milj. kr.

Återstoden av sjukförsäkringskassornas utgifter för sjukvårdsförsäkringen täckes i huvudsak med avgifter från de försäkrade. Avgifterna är lika stora för alla som är pliktiga att erlägga avgift till sjukförsäkringskassan.

Försäkringen för grundsjukpenning

Försäkringen för grundsjukpenning finansieras dels med statsbidrag i form av sjukhjälpbidrag, dels med avgifter från de försäkrade. Avgifterna är lika stora för samtliga försäkrade inom samma sjukförsäkringskassa. Sjukhjälpbidraget uppgår till 50 procent av sjukförsäkringskassans utgifter för grundsjukpenning och grundhempning samt till 75 procent av sjukförsäkringskassans utgifter för barntillägg. Storleken av sjukhjälpbidragen för grundsjukpenning och grundhempning, sådana de beräknats för innevarande budgetår, framgår av följande uppställning.

Grundsjukpenning	76,8 milj. kr.
Grundhempning	6,7 milj. kr.
	Summa 83,5 milj. kr.

Medlemsbidraget

Medlemsbidraget är närmast avsett att täcka sjukförsäkringskassornas förvaltningskostnader. Bidraget utgår med följande belopp per sjukförsäkringskassamedlem.

I städer som utgör särskilda centralsjukförsäkringskassområden	4 kr.
I de fyra nordligaste länen	5 kr.
I riket i övrigt	4 kr. 50 öre

Medlemsbidraget har för innevarande budgetår beräknats till 24,8 milj. kronor.

Motionerna

Motionärerna framhåller, att den statsfinansiella situationen är så allvarlig, att besparingsåtgärder måste vidtagas på det socialpolitiska området. De ansluter sig därför till ett av besparingsutredningen framlagt förslag, att medlemsbidraget bör slopas till den del det icke överstiger 4 kr. 50 öre per medlem och år. Vidare föreslår motionärerna en sänkning till 25 procent

av sådana delar av sjukhjälsbidraget som för närvarande utgår med 50 procent. Motionärerna fortsätter:

Besparingsutredningen har i sitt betänkande angett att den stabilitet som de allmänna sjukförsäkringarna numera uppnått och den omständigheten att de förfogar över alltså växande fonder bör medföra att en minskning av statsbidraget inte behöver medföra en ökning av medlemsavgifterna i motsvarande grad. Vissa besparingar bör kunna genomföras i sjukförsäkringarnas administration. Det är dock uppenbart att här föreslagna reduceringar av statsbidraget kommer att föranleda en justering av avgifterna. För nästkommande räkenskapsår behöver visserligen sjukförsäkringarna endast genomföra en avgiftsjustering som medför täckning av hälften av ifrågakvarande del av den statsfinansiella besparingen per budgetår räknat, men det framstår ändå som riktigt att riksdagen tar ställning i frågan redan i höst, så att sjukförsäkringarna kan vidtaga erforderliga justeringar från årsskiftet och den statsfinansiella besparingen utan komplikationer kan genomföras fr. o. m. ingången av nästa budgetår.

Tidigare behandling i riksdagen

Vid 1958 års B-riksdag yrkades i två likalydande *motioner* (I:B 152 och II:B 241) bl. a., att medlemsbidraget måtte slopas. Yrkandet var kombinerat med förslag om försämring och förändring av vissa av förmånerna enligt sjukförsäkringens. Härigenom skulle borttagandet av medlemsbidraget icke behöva medföra några avgiftshöjningar för de sjukförsäkrade.

Andra lagutskottet avstyrkte motionerna i sitt utlåtande nr B 7 och åberopade därvid, att utskottet icke kunde biträda motionärernas förslag om försämring och förändring av förmånerna.

Riksdagen godkände utlåtandet.

Vid innevarande riksdag återkom i *motionerna I:167 och II:218* yrkandet om borttagande av medlemsbidraget kombinerat med förslag om försämring och förändring av förmånerna enligt sjukförsäkringens. I dessa motioner yrkades dessutom, att sjukhjälsbidraget till grundsjukpenning och grundhempning skulle sänkas till 30 procent.

Vidare hemställdes i *motionerna I:319 och II:391*, att sjukhjälsbidraget till grundsjukpenning och till läkarvård skulle sänkas till 40 procent.

Samtliga motioner avstyrktes av *andra lagutskottet* i dess av *riksdagen* godkända utlåtande nr 35. Häri uttalade utskottet bl. a.:

En sänkning av statsbidraget till sjukförsäkringens måste medföra, antingen att de försäkrades förmåner försämrats eller att de försäkrade måste betala högre avgifter till försäkringens än vad eljest varit erforderligt. Härvid bortser dock utskottet från möjligheten att öka arbetsgivarnas bidrag till sjukförsäkringens, något som icke heller diskuterats i föreliggande motioner. Såsom framgår av det ovan anförda, är utskottet icke berett att med-

verka till en försämring av de försäkrades förmåner. Ej heller anser utskottet det befogat att lägga större del av kostnaden för sjukförsäkringen på de försäkrade än som avsetts med gällande lag. Utskottet kan följaktligen inte biträda förevarande motionsyrkanden.

1958 års besparingsutredning

Såsom framgått av det föregående har besparingsutredningen föreslagit, att huvuddelen av medlemsbidraget skall slopas. Utredningen har härutinnan anfört bl. a.:

Besparingsutredningen har vid sina överväganden rörande statsbidraget till sjukkassorna uppmärksammat, att kassorna under senare år uppvisat inkomstöverskott och att en betydande fondökning ägt rum.

Besparingsutredningen har däremot tagit upp frågan om möjligheterna att begränsa det till kassorna utgående medlemsbidraget, vilket som nämnts avser att delvis täcka kassornas förvaltningsutgifter. Detta bidrag utgår som förut framhållits per sjukkassemédlem och kalenderår med 4 kronor i städer som utgör särskilda centralsjukkassemråden, med 5 kronor i Västerbottens, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län samt med 4: 50 kronor i riket i övrigt. Bidraget utgår sålunda proportionellt efter kassornas storlek och är inte beroende av de enskilda kassornas ekonomiska ställning.

Mot bakgrunden av det nuvarande statsfinansiella läget och med beaktande av kassornas redovisade inkomstöverskott har besparingsutredningen kommit till den uppfattningen, att det särskilda medlemsbidraget till kassorna i princip bör slopas. För kassorna i de fyra nordligaste länen torde dock ett bidrag alltjämt erfordras för att täcka de högre kostnaderna för kassorna i dessa län. Medlemsbidraget i nyssnämnda län torde därför böra bibehållas till den del detsamma överstiger 4: 50 kronor per medlem och år.

Ett borttagande av medlemsbidraget kan komma att återverka på storleken av sjukförsäkringsavgifterna. I vilken utsträckning detta kommer att ske torde i förväg inte med säkerhet kunna anges. Vid en bedömning av denna fråga bör enligt besparingsutredningen bl. a. beaktas, att sjukkasseeorganisationen efter den allmänna sjukförsäkringens genomförande numera torde ha stabiliserats, vilket bör föra med sig vissa möjligheter till utgiftsbegränsningar genom rationaliseringar. Såväl med hänsyn härtill som till vad förut sagts om kassornas allmänna ekonomiska ställning torde ett slopande av medlemsbidraget inte behöva medföra någon allmän höjning av försäkringsavgifterna. Beträffande storleken av en eventuell avgiftshöjning må framhållas, att den — även om hänsyn toges till att vissa medlemmar är befriade från avgift — för kassorna i allmänhet inte kan beräknas överstiga ca 6 kronor per medlem och år. För statsverket skulle förslaget medföra en anslagsminskning av omkring 24 milj. kronor för helt budgetår.

Besparingsutredningen får sålunda föreslå att medlemsbidraget till de allmänna sjukkassorna slopas fr. o. m. den 1 januari 1961 utom för kassorna i de fyra nordligaste länen, där alltjämt ett bidrag av 0: 50 kronor per medlem och år bör utgå.

Utskottet

I föreliggande motioner, som väckts i anledning av propositionen nr 162 med förslag till förordning om allmän varuskatt, m. m., förelås, dels att de delar av det statliga sjukhjälpbidraget till den allmänna sjukförsäkringen som nu utgår med 50 procent måtte sänkas till 25 procent, dels ock att det statliga medlemsbidraget till sjukkassorna måtte upphöra att utgå utom i de fyra nordligaste länen, där det bör bibehållas till den del det överstiger 4 kronor 50 öre per medlem och år. Ändringarna föreslås skola träda i kraft den 1 juli 1960. Syftet med motionerna är att uppnå utgiftsminskning för staten om cirka 100 milj. kronor för budgetår. Genom de föreslagna åtgärderna jämte andra förslag av motionärerna skulle utskottet i statsbudgeten kunna fyllas utan att en allmän varuskatt behöfve tillgripas.

I anledning av ovannämnda proposition har framkommit även andra förslag om att minska statens bidrag till den allmänna sjukförsäkringen. Också dessa förslag går ut på att undvika en allmän varuskatt. Sålunda har i motionerna I:528 och II:639, som behandlas av ett annat utskott, föreslagits åtgärder, som syftar till att fr. o. m. år 1960 sänka statsbidraget till sjukförsäkringen med cirka 122 milj. kronor per budgetår. Vidare anges i motionerna I:540 och II:651, att statsbidragen till sjukförsäkringen fr. o. m. år 1961 bör minskas med 120 milj. kronor.

Utskottet delar uppfattningen att rådande statsfinansiella läge motiverar en sänkning av statsbidragen till den allmänna sjukförsäkringen. Härför talar även de av besparingsutredningen uppmärksammade förhållandena, att sjukkassorna under senare år uppvisat inkomstöverskott och att i anledning härav en betydande fondökning ägt rum hos kassorna. Besparingsutredningen har dessutom framhållit, att sjukkasseorganisationen numera torde ha stabiliserats i sådan grad att möjligheter finns till vissa utgiftsbegränsningar genom rationaliseringar inom kassorna.

Emellertid har i viss mån olika uppfattningar framkommit i frågan på vilket sätt en sänkning av statsbidragen till den allmänna sjukförsäkringen bör genomföras. Eftersom de i föreliggande motioner framlagda förslagen icke är avsedda att träda i kraft förrän den 1 juli 1960, är det enligt utskottets uppfattning icke nödvändigt att redan nu ta ställning till denna fråga. I stället synes det lämpligt att frågan får bli föremål för övertägande hos Kungl. Maj:t. Resultaten av övertägandena bör föreläggas riksdagen under instundande vårsession.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får utskottet föreslå,

att riksdagen i anledning av förevarande motioner, I:557 och II:666, måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om förslag vid kommande vårsession till sådana ändringar i sjukförsäk-

ringslagen, som innebär en sänkning av statsbidraget till den allmänna sjukförsäkringen om minst cirka 100 milj. kronor för budgetår.

Utskottet hemställer därjämte, att förevarande ärende måtte företagas till avgörande efter allenast en bordläggning.

Stockholm den 27 november 1959

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand, Nils Elovsson och Axel Svensson, fru Carlqvist, herr Mannerskantz, fru Hamrin-Thorell samt herrar Åkesson och Eric Carlsson;

från andra kammaren: herrar Jacobsson i Tobo, Nilsson i Göteborg, Lundberg och Odhe, fru Sandström samt herrar Wahrendorff, Fredriksson och Björkman.

Reservation

av herrar *Strand, Nils Elovsson, Axel Svensson, fru Carlqvist*, herrar *Nilsson* i Göteborg, *Lundberg, Odhe* och *Fredriksson*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort ha följande lydelse.

I föreliggande — — — etc. = utskottets utlåtande — — — behövde tillgripas.

Utskottet har i sitt utlåtande nr 35 till årets riksdag uttalat, att en sänkning av statsbidraget till den allmänna sjukförsäkringen måste medföra, antingen att de försäkrades förmåner försämras eller att de försäkrade måste betala högre avgifter till försäkringen än vad eljest varit erforderligt. I utlåtandet förklarade sig utskottet icke berett att medverka till en försämring av de försäkrades förmåner. Ej heller ansåg utskottet det befogat att lägga större del av kostnaden för sjukförsäkringen på de försäkrade än som avsetts med gällande lag. Den uppfattning som utskottet sålunda givit uttryck för anser sig utskottet sakna anledning att frångå, särskilt som de svårigheter av statsfinansiell natur vilka åberopats såsom skäl för de i motionerna framförda yrkandena på ett mera ändamålsenligt sätt kan bemästras genom andra åtgärder. Förslag till sådana åtgärder har framlagts bl. a. i propositionen nr 162 angående allmän varuskatt, m. m.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte avslå förevarande motioner, I:557
och II:666.

Särskilt yttrande

av herrar *Mannerskantz* och *Björkman*, vilka anförde:

Ifråga om sättet att finansiera den allmänna sjukförsäkringen vid ett avsevärt reducerat statsbidrag förordar vi att detta sker på ett sätt som icke erfordrar höjda sjukförsäkringsavgifter. Det bör ske genom ökande av karenstiden för sjukdom till 7 dagar, dock icke för olycksfall, där den bör helt borttagas, samt genom höjning av karensbeloppet för läkemedel allt i enlighet med de av statsutskottet behandlade motionerna I:528 och II:639.